

UNIwersytet Medyczny w Białymstoku
Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej
p.o. Kierownika Dr hab. Jolanta Lewko

15-054 Białystok, ul. Mieszka I 4B, tel. 85 732 68 20

Białystok, dnia 16.03.2022r.

Recenzja rozprawy doktorskiej
Mgr Krzysztofa Stoli
nt. „Ukraińska imigracja zarobkowa w Polsce. Ujęcie zdrowotne oraz
socjoekonomiczne.”

Kryzys polityczny na Ukrainie pod koniec 2013 roku spowodował intensywny konflikt zbrojny, który doprowadził do aneksji części terytorium Ukrainy i wyraźnego załamania gospodarczego. Nastąpiło znaczne pogorszenie nastrojów społecznych i z uwagi na działania zbrojne, do nasilenia migracji wewnętrznych i zewnętrznych w tym kraju. Kolejne lata przyniosły gwałtowny wzrost skali wyjazdów ludności z Ukrainy do krajów Unii Europejskiej, głównie do Polski. Bliskość geograficzna, podobny język, zbliżona kultura i religia są czynnikami, które decydowały o atrakcyjności Polski w aspekcie migracji, głównie w celach zarobkowych. Zasady zatrudniania cudzoziemców w Polsce również zostały uregulowane prawnie. Duża liczba migrantów zarobkowych z Ukrainy stwarza szereg wyzwań dla polskiego systemu opieki zdrowotnej i wymaga dodatkowej uwagi z punktu widzenia bezpieczeństwa zdrowotnego.

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska mgr Krzysztofa Stoli stanowi obszerne opracowanie z typowym układem charakterystycznym dla prac badawczych w naukach o zdrowiu. Dysertacja obejmuje: wprowadzenie, cel pracy, materiał i metody, wyniki, dyskusje, wnioski i streszczenie. Dodatkowo Autor podaje w pracy wykaz tabel i rycin oraz aneks, w którym umieszcza wzory narzędzi badawczych – Karta badania profilaktycznego, Ankieta dostępu do polskiego systemu ochrony zdrowia dla obywateli Ukrainy mieszkających w Polsce.

Rozprawa liczy 146 strony maszynopisu (wraz z piśmiennictwem liczącym 103 pozycje), wykaz 39 tabel i 13 rycin. Poprzedzający rozprawę wstęp, obejmujący 50 stron tekstu, stanowi dostateczne opracowanie, które wprowadza czytelnika w zagadnienia migracji

UNIWERSYTET MEDYCZNY W BIAŁYMSTOKU
WYDZIAŁ NAUK O ZDROWIU
Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej
p.o. Kierownika Dr hab. Jolanta Lewko

15-054 Białystok, ul. Mieszka I 4B, tel. 85 732 68 20

ludności. Doktorant wyjaśnia definicję, teorie migracji, związki pomiędzy powstawaniem, pojawieniem się chorób, a podróżami i migracjami, które mają wpływ na kształtowanie się polityki zdrowia publicznego. Omawia w kontekście historycznym i współczesnym determinanty procesów migracyjnych w Polsce jak i na Ukrainie.

W rozdziale „Cel pracy” Autor uzasadnia zasadność podjęcia celu badań, który obejmuje ocenę kondycji zdrowotnej wybranej populacji migrantów zarobkowych z Ukrainy w Polsce oraz stosunku wybranej populacji migrantów zarobkowych do polskiego systemu ochrony zdrowia. Na podstawie celu głównego określono cele szczegółowe do których zaliczono: ocenę kondycji zdrowotnej wybranej populacji migrantów zarobkowych z Ukrainy w Polsce, porównanie kondycji zdrowotnej migrantów zarobkowych z Ukrainy w Polsce ze społeczeństwem Polski oraz Unii Europejskiej, ocenę stopnia zrozumienia funkcjonowania systemu zdrowia w Polsce przez migrantów, ocenę jakości systemu ochrony zdrowia przez migrantów oraz porównanie przez migrantów poziomu jakości systemów ochrony zdrowia w Polsce i na Ukrainie. Sformułowane w dalszej części pytania i hipotezy badawcze dają obraz obszaru badań i związków, które mają być w pracy wyjaśnione.

W rozdziale „Materiał i metody” doktorant podaje, że kluczowe elementy mające związek z rozwiązaniem problemu badawczego oraz przyjęciem bądź odrzuceniem hipotez zostały podzielone w następujący sposób:

- przeprowadzona była szczegółowa analiza najnowszych źródeł literaturowych traktujących o tematyce związanej z problemem badawczym;
- badania w formie analizy danych zastanych w oparciu o istniejące źródła danych statystycznych gromadzonych przez państwowe jednostki statystyczne oraz organizacje pozarządowe;
- badania ilościowe przeprowadzone przez dwa niezależne badania wśród migrantów z Ukrainy w Polsce.

Pierwsze badanie przeprowadzono w okresie od 01.11.2017 do 31.08.2018 roku w Poznaniu na próbie 1264 osób. Materiał do analizy stanowiła dokumentacja medyczna zebrana w ramach badań profilaktycznych (wstępnych) medycyny pracy. Wzór karty badania profilaktycznego znajduje się w załączniku nr 1. Drugie badanie przeprowadzono w okresie od 21.01.2020 do 20.03.2020 roku na próbie 931 osób, wykonane metodą Computer-Assisted

UNIWERSYTET MEDYCZNY W BIAŁYMSTOKU
WYDZIAŁ NAUK O ZDROWIU
Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej
p.o. Kierownika Dr hab. Jolanta Lewko

15-054 Białystok, ul. Mieszka I 4B, tel. 85 732 68 20

Web Interview/wywiadu wspomaganego komputerowo (CAWI) na podstawie kwestionariusza ankiety anonimowej (wzór ankiety znajduje się w załączniku nr 2 niniejszej dysertacji). Kryterium włączającym do badania była deklaracja zamieszkania na terenie Polski oraz posiadania obywatelstwa ukraińskiego.

W powyższych częściach pracy występują nieliczne błędy edytorskie (str. 15, 56, 57), które nie wpływają na wartość merytoryczną przedstawianych treści.

Wartość analizowanych parametrów przedstawiono przy pomocy statystyk opisowych, a do zbadania związku pomiędzy zmiennymi użyto testu Kołmogorowa-Smirnowa, U Manna-Whitneya, Chi kwadrat, V Cramera, Test Fishera, Test korelacji Rang Spearmana. Analizę wykonano w programie Microsoft Excel oraz IBM SPSS Statistics. Opis statystyczny został umieszczony w części „Wyniki”; zdaniem recenzenta powinien być bardziej szczegółowy i umieszczony w części „Materiał i metody”.

Wyniki badań zostały przedstawione na 31 stronach maszynopisu, uzupełnione 35 tabelami i 8 rycinami z obszerną analizą statystyczną uzyskanych danych. Rozdział ten napisany jest przejrzysto, bez zbędnego powtarzania danych. Dostrzegalny jest pomysł na przedstawienie uzyskanych wyników badań. Tekst został wzbogacony o tabele i ryciny, których układ jest jednorodny i czytelny, z wyraźnym wyróżnieniem wyników mających wartości statystyczne.

Opis wyników został podzielony na podrozdziały obejmujące: ocenę stanu zdrowia wybranej populacji imigrantów z Ukrainy przeprowadzonej podczas badania profilaktycznego, charakterystykę ogólną badanej grupy, weryfikację założeń badawczych dotyczących badań ankietowych oraz wyniki badań ankietowych przeprowadzonych metodą CAWI. Z powyższych zadań Autor wywiązał się bardzo dobrze, ukazując w sposób zwięzły i rzetelny zmiany i powiązania w zakresie analizowanych czynników, wskaźników i parametrów.

Doktorant stwierdził, że zdecydowana większość badanej populacji określiła stan swojego zdrowia jako dobry. Przedstawione wyniki wskazują, że płeć istotnie różnicuje ilość problemów zdrowotnych migrantów zarobkowych z Ukrainy - kobiety cechują się większą ilością problemów zdrowotnych od mężczyzn.

UNIWERSYTET MEDYCZNY W BIAŁYMSTOKU
WYDZIAŁ NAUK O ZDROWIU
Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej
p.o. Kierownika Dr hab. Jolanta Lewko

15-054 Białystok, ul. Mieszka I 4B, tel. 85 732 68 20

W wyniku badań ankietowych przeprowadzonych metoda CAWI, stwierdzono, że migranci wyżej oceniają jakość systemu opieki w Polsce niż na Ukrainie. Migranci nie wskazują związku pomiędzy ich miejscem zamieszkania, a dostępem do lekarza specjalisty czy ocenę czasu oczekiwania na wizytę w Polsce. Natomiast istnieje słaby związek pomiędzy czasem pobytu migrantów zarobkowych, a ich oceną dostępu do lekarza specjalisty oraz ocenę czasu oczekiwania na wizytę. Respondenci określili, że im wyższy był stopień zrozumienia lekarza (przy pomocy tłumacza) tym lepsza była ocena systemu ochrony zdrowia w Polsce. Migranci zarobkowi również widzą potrzebę tworzenia broszur informacyjnych o systemie opieki zdrowotnej w Polsce dla cudzoziemców oraz stosowanie oznaczeń/tłumaczeń oraz informacji w języku ukraińskim lub rosyjskim w placówkach ochrony zdrowia.

Na kolejnych 22 stronach rozdziału „Dyskusja” Autor odnosi się do wyników uzyskanych przez innych autorów i dokonuje syntezy własnych badań robiąc to dobrze i sprawnie. Dyskusja napisana jest w sposób interesujący, ma zachowane tempo i porusza najbardziej istotne problemy. Z uwagi na interdyscyplinarny charakter pracy Doktorantowi udało się dotrzeć do publikacji, które tylko częściowo dotyczą tematyki poruszanej w pracy, stąd też nie we wszystkich obszarach możliwe było porównanie badań w kontekście pracy o podobnej tematyce. Świadczy ona o znajomości zagadnienia i dużej rzetelności naukowej Autora.

Wyciągnięte przez Doktoranta wnioski, w liczbie 12, generalnie wynikają z przeprowadzonych badań i znajdują odniesienie w celu pracy. Wykazują, że migranci zarobkowi z Ukrainy znajdują się w dobrej kondycji zdrowotnej, natomiast płęć determinuje występowanie problemów zdrowotnych i narażenie na choroby cywilizacyjne związane z paleniem tytoniu i otyłością. Migranci zarobkowi z Ukrainy w Polsce są narażeni na występowanie chorób cywilizacyjnych związanych z paleniem i otyłością w podobnym stopniu co społeczeństwo polskie oraz Unii Europejskiej. Ocena poziomu jakości systemu ochrony zdrowia w Polsce w opinii badanych jest wyższa niż na Ukrainie, a cechy społeczno-demograficzne takie jak wiek czy miejsce zamieszkania wpływają na ocenę poziomu jakości systemu ochrony zdrowia w Polsce. Bariera językowa jest istotnym czynnikiem determinującym poziom oceny systemu ochrony zdrowia w Polsce. Stwierdzono istotny związek pomiędzy typem umowy zatrudnienia migrantów zarobkowych z Ukrainy w Polsce,

UNIwersytet Medyczny w Białymstoku
Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej
p.o. Kierownika Dr hab. Jolanta Lewko

15-054 Białystok, ul. Mieszka I 4B, tel. 85 732 68 20

a posiadanym przez tę grupę ubezpieczeniem zdrowotnym. Zaobserwowano sprzeczności pomiędzy wynikami badań dotyczącymi posiadania ubezpieczenia zdrowotnego, a przepisami prawa regulującego dostęp do systemu ochrony zdrowia w Polsce dla cudzoziemców. Określono, że typ umowy zatrudnienia pomiędzy pracodawcami w Polsce a migrantami zarobkowymi zależy od długości pobytu migrantów. Zauważono, że główną barierą w dostępie do systemu ochrony zdrowia w Polsce dla migrantów zarobkowych jest brak powszechnie dostępnych informacji na temat funkcjonowania systemu ochrony zdrowia. Doktorant również wnosi konieczność prowadzenia dalszych badań obszarowych w perspektywie podłużnej z uwzględnieniem tych samych uczestników.

W rozdziale „Piśmiennictwo” Autor zamieszcza 103 pozycje bibliograficzne, w tym cytowanych jest 9 pozycji odnoszących się do aktów prawnych oraz źródeł internetowych. Pozycje ułożone są zgodnie z kolejnością pojawiania się w tekście. Piśmiennictwo obejmuje lata 1993-2021. Dodatkowym atutem tego rozdziału jest to, że z ostatnich dziesięciu lat pochodzi 86 pozycji piśmiennictwa. Autor cytuje 38 pozycji w językach obcych. Pod względem merytorycznym dobór piśmiennictwa jest prawidłowy, adekwatny do omawianego tekstu i przyjętego toku myślowego. Oznaczenia pozycji piśmiennictwa są jednolite i zgodne z zasadami przyjętymi w piśmiennictwie nauk o zdrowiu.

Zawartość rozdziału „Streszczenie” w języku polskim jak i angielskim jest zgodna z tekstem pracy. Dają one dobry wgląd w charakter badań oraz uzyskane wyniki.

W pracy doktorskiej pojawiają się nieliczne błędy interpunkcyjne i stylistyczne, ale nie wpływają na ogólny odbiór pracy.

Reasumując stwierdzam, że oceniana praca doktorska zatytułowana „Ukraińska imigracja zarobkowa w Polsce. Ujęcie zdrowotne oraz socjoekonomiczne.” napisana przez mgr Krzysztofa Stołę:

1. Podejmuje ważną problematykę, w której istnieje faktyczny niedostatek wiedzy naukowej.
2. Pod względem formy zawiera minimalne usterki, które nie obniżają wartości pracy.
3. Potwierdza przygotowanie Doktoranta do dalszego prowadzenia działalności naukowo-badawczej.

UNIwersytet Medyczny w Białymstoku
Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej
p.o. Kierownika Dr hab. Jolanta Lewko

15-054 Białystok, ul. Mieszka I 4B, tel. 85 732 68 20

Uważam, że przygotowana przez mgr Krzysztofa Stołę rozprawa doktorska spełnia wymogi stawiane tego typu rozprawom i wnoszę do Kolegium Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu wniosek o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Białystok, dnia 16.03.2022r.

p.o. KIEROWNIKA
Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej

dr hab. Jolanta Lewko